

«فعل معلوم و مجهول»

فعل از نظر مشخص بودن یا نبودن فاعل و انجام دهنده‌ی آن به دو گروه تقسیم می‌شوند:

أَنْزَلَ اللهُ الْقُرْآنَ لِهَدَايَةٍ
ب ب
فعل معلوم فاعل

۱- **فعل معلوم:** فعلی که فاعل آن ذکر شده است.

أَنْزَلَ الْقُرْآنَ لِهَدَايَةٍ
ب ب
فعل مجهول

۲- **فعل مجهول:** فعلی که فاعل آن محذوف است.

بهترین راه برای تشخیص فعلهای مجهول، توجه به حرکت گذاری فعل‌ها است.

در ماضی مجهول: عین‌الفعل **ـ** می‌گیرد و حروف حرکت‌دار قبل از آن **ـ** می‌گیرند! (**ـ**)

در مضارع مجهول: عین‌الفعل **ـ** می‌گیرد و نخستین حرف فعل مضارع **ـ** می‌گیرد! (**ـ**)

چند مثال برای ماضی مجهول:

غَسَلَ: شُست ← غُسِلَ: شُسته شد / خَلَقَ: آفرید ← خُلِقَ: آفریده شد / قَرَأَ: خواند ← قُرِئَ: خوانده شد کَتَبَ:

نوشت ← كُتِبَ: نوشته شد / ضَرَبَ: زد ← ضُرِبَ: زده شد / أَنْزَلَ: نازل کرد ← أُنزِلَ: نازل شد

عَرَّفَ: شناساند ← عُرِّفَ: شناسانده شد / اسْتَحْدَمَ: به کار گرفت ← أُسْتُحْدَمُ: به کار گرفته شد.

چند مثال برای مضارع مجهول:

يُغْسَلُ: می شوید ← يُغْسَلُ: شسته می شود / يَخْلُقُ: می آفریند ← يُخْلَقُ: آفریده می شود

يُقْرَأُ: می خواند ← يُقْرَأُ: خوانده می شود / يَكْتُبُ: می نویسد ← يُكْتَبُ: نوشته می شود

يُضْرَبُ: می زند ← يُضْرَبُ: زده می شود / يُنْزَلُ: نازل می کند ← يُنْزَلُ: نازل می شود

يُعْرَفُ: می شناساند ← يُعْرَفُ: شناسانده می شود / يَسْتَخْدِمُ: به کار می گیرد ← يُسْتَخْدَمُ: به کار گرفته می شود.

ترجمه فعل مجهول:

در ترجمه‌ی فعل‌های مجهول از اشکال مختلف فعل ربطی «شدن» استفاده می‌کنیم.

أُرْسِلَ: فرستاده شد. / يُرْزَقُ: روزی داده می‌شود. / أُكْتَسِبَ: کسب شد. / يُحْتَرَمُ: مورد احترام واقع می‌شود.

نکته کنکوری:

- فعل مجهول تنها از فعل‌هایی ساخته می‌شود که **مفعول‌پذیر (متعدی)** باشند؛ بنابراین فعل‌هایی مانند **يُمْكِنُ**، **تَحَرَّكَ**، **يَبْتَدِئُ**، **ذَهَبَ** را نمی‌توان مجهول کرد.
- از افعال ناقصه «**كَانَ**، **صَارَ**، **لَيْسَ**، **أَصْبَحَ**» فعل مجهول ساخته نمی‌شود. پس دقت کن: فعل **يُصْبِحُ** از آن جهت که فعل ناقصه است مجهول ندارد.

روش ساختن فعل مجهول:

ماضی: عین الفعل را **کسره** می‌دهیم. **تمام** حروف متحرک قبل از عین الفعل را **ضمه** می‌دهیم.

مثال: اِسْتُخْرِجَ / اُسْتُخْرِجَ

مضارع: عین الفعل را **فتحه** می‌دهیم. **حرف** مضارعه را **ضمه** می‌دهیم.

مثال: يَسْتَخْرِجُ / يُسْتَخْرِجُ

مراحل تبدیل جمله معلوم به مجهول:

- ۱- حذف فاعل: اگر مضاف الیه یا صفت داشت آنها را نیز حذف می‌کنیم.
- ۲- تبدیل مفعول به نائب فاعل: اگر مفعول صفت داشته باشد باید آن را هم مرفوع کرد.
- ۳- ساخت فعل مجهول و تطبیق آن با نائب فاعل:

مانند: أَكَلَ الطِّفْلُ التَّقَاحَةَ   ←   أَكَلَتِ التَّقَاحَةُ
 يُكَاتِبُ المَعْلَمُ الفاضِلُ التِّلْمِيزَ   ←   يُكَاتِبُ التِّلْمِيزُ

ویژه رشته انسانی

نایب فاعل:

اسم مرفوع بعد از فعل مجهول را نایب فاعل می‌گوئیم.

أُنشِدَتْ قَصِيدَةً
 نایب فاعل و مرفوع

دو نکته:

- ۱- در تست‌ها هنگام تبدیل جمله معلوم به مجهول و یا برعکس زمان فعل نباید تغییر کند.
- ۲- هرگاه ضمیر متصل منصوبی به یک فعل بچسبد حتماً نقش مفعول دارد و فعل مجهول نیست مگر اینکه دو مفعولی باشد.

مانند: نُكْرِمُهَا

بیشتر بدانیم

نائب فاعل مانند فاعل بر سه نوع است:

- ۱- اسم ظاهر: ذُكِرَ اسْمُهُ فِي الْقُرْآنِ
- ۲- ضمیر بارز: قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ
- ۳- ضمیر مستتر: إِرْحَمِ تُرْحَمُ (أنت مستتر)

